

**ЧЕРНІГІВСЬКИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ,
ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ДЕРЖАВНИХ
ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ І ОРГАНІЗАЦІЙ**

Порівняльна характеристика основних положень законів України в сфері корупції

Порівняльна характеристика основних положень законів України в сфері корупції/ Черніг. центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів держ. влади, місцевого самоврядування, держ. п-в, установ і орг.; Уклад.: Н.М.Мужикова. – Чернігів: ЦППК, 2011. – 23 с.

Рекомендовано до друку навчально-методичною радою Чернігівського центру перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій (протокол № 3 від 10 травня 2011 р.)

© Чернігівський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, 2011

Порівняльна характеристика основних положень законів України в сфері корупції

З 1 липня 2011 року набирає чинності Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 7 квітня 2011 року N 3206-VI. Донедавна питання корупції врегульовувалися Законом України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 року. У зв'язку з актуальністю вказаного питання юридичним відділом здійснено порівняння норм старого та нового законів.

	Закон України «Про боротьбу з корупцією» від 5 жовтня 1995 року	Закон України Про засади запобігання і протидії корупції від 7 квітня 2011 року
1.	Мета закону: <i>запобігання</i> корупції, виявлення та припинення її проявів, поновлення законних прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, усунення наслідків корупційних діянь.	Мета закону: <i>запобігання і протидії</i> корупції в <i>публічній і приватній</i> сферах суспільних відносин, відшкодування завданої внаслідок вчинення корупційних правопорушень збитків, шкоди, поновлення порушених прав, свобод чи інтересів фізичних осіб, прав чи інтересів юридичних осіб, інтересів держави.
2.	<i>корупція</i> - діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямована на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг;	<i>Ст. 1 Закону визначає ряд термінів, які в законі 95 р. не визначались, зокрема:</i> <i>Безпосереднє підпорядкування</i> <i>Близькі особи;</i> <i>Конфлікт інтересів</i> <i>Корупційне правопорушення</i> <i>Неправомірна вигода.</i> <i>безпосереднє підпорядкування</i> - відносини прямої організаційної або правової залежності підлеглої особи від її керівника, в тому числі через вирішення (участь у вирішенні) питань прийняття на роботу, звільнення з роботи, застосування заохочень, дисциплінарних стягнень, надання вказівок, доручень, контролю за їх виконанням; <i>близькі особи</i> - подружжя, діти, батьки, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 4 цього Закону;

конфлікт інтересів - суперечність між особистими інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень;

корупційне правопорушення - умисне діяння, що містить ознаки корупції, вчинене особою, зазначеною у частині першій статті 4 цього Закону, за яке законом встановлено кримінальну, адміністративну, цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність;

По іншому визначено поняття корупції та членів сім'ї.

корупція - використання особою, зазначеною в частині першій статті 4 цього Закону, наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній в частині першій статті 4 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей;

неправомірна вигода - грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, що їх без законних на те підстав обіцяють, пропонують, надають або одержують безоплатно чи за ціною, нижчою за мінімальну ринкову;

члени сім'ї - особи, які перебувають у шлюбі, їхні діти, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі.

3.	Суб'єкти відповідальності за корупційні правопорушення	
	<p><u>Спільне з новим законом підкреслено.</u> Суб'єкти: За корупційні діяння та інші правопорушення, пов'язані з корупцією, на підставі закону 1995 р. несуть відповідальність такі особи, уповноважені на виконання функцій держави: <u>а) державні службовці;</u> <u>б) Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр-міністри, міністри;</u> <u>в) народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад;</u> <u>г) посадові особи місцевого самоврядування;</u> <u>г) військові посадові особи Збройних Сил України та інших військових формувань (крім військовослужбовців строкової служби).</u></p>	<p><u>Спільне з старим законом підкреслено.</u> Розширено коло суб'єктів відповідальності за корупційні правопорушення (ст. 4 Закону). 1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування: а) Президент України, Голова Верховної Ради України, його Перший заступник та заступник, <u>Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр України, віце-прем'єр-міністри України, міністри,</u> інші керівники центральних органів виконавчої влади, які не входять до складу Кабінету Міністрів України, та їх заступники, Голова Служби безпеки України, Генеральний прокурор України, Голова Національного банку України, Голова Рахункової палати, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Голова Верховної Ради Автономної Республіки Крим, Голова Ради міністрів Автономної Республіки Крим; б) <u>народні депутати України, депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутати місцевих рад;</u> в) <u>державні службовці, посадові особи місцевого самоврядування;</u> г) <u>військові посадові особи Збройних Сил України та інших утворених відповідно до законів військових формувань; (Тобто в новому складі суб'єктів не зроблено вийняту для військовослужбовців строкової служби;)</u> г) судді Конституційного Суду України, інші професійні судді, Голова, члени, дисциплінарні інспектори Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, службові особи секретаріату цієї Комісії, Голова, заступник Голови, секретарі секцій Вищої ради юстиції, а також інші члени Вищої ради юстиції, народні засідателі і присяжні (під час виконання ними цих функцій); д) особи рядового і начальницького складу органів внутрішніх</p>

справ, державної кримінально-виконавчої служби, органів та підрозділів цивільного захисту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, особи начальницького складу податкової міліції;

е) посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, дипломатичної служби, митної служби, державної податкової служби;

є) члени Центральної виборчої комісії;

ж) посадові та службові особи інших органів державної влади;

2) особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування:

а) посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету;

б) особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи в установлених законом випадках);

в) посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, в тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), а також іноземні третейські судді, особи, які уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному до судового;

г) посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені

такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів;

3) особи, які постійно або тимчасово обіймають посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських обов'язків, або особи, спеціально уповноважені на виконання таких обов'язків у юридичних особах приватного права незалежно від організаційно-правової форми, відповідно до закону;

4) посадові особи юридичних осіб, фізичні особи - у разі одержання від них особами, зазначеними у пунктах 1, 2 частини першої цієї статті, або за участю цих осіб іншими особами неправомірної вигоди.

Тобто деталізовано та розширено вказаний перелік категорій, зокрема їх поділено на дві групи:

1) особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, до яких зокрема включено категорії визначені раніше діючим законом

2) особи, які для цілей цього Закону прирівнюються до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, до яких відносяться:

Розширено перелік керівників ЦОВВ (раніше – це були лише міністри);

Віднесено до суб'єктів осіб, що надають публічні послуги (прирівняні до осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування);

Норми закону поширено також на фізичних або посадовців юридичних осіб приватного права, якщо вони отримали неправомірну вигоду за участю когось з інших суб'єктів, на яких поширюється дія вказаного закону.

4.	Суб'єкти, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції	
	<p>Раніше діючим законом було визначено лише органи, що ведуть боротьбу з корупцією, до яких було віднесено відповідні підрозділи:</p> <p>а) Міністерства внутрішніх справ України; а-1) податкової міліції; б) Служби безпеки України; в) органів прокуратури України; г) Військової служби правопорядку у Збройних Силах України;</p> <p>інші органи та підрозділи, що створюються для боротьби з корупцією згідно з чинним законодавством.</p>	<p>Новим законом передбачені органи як щодо запобігання так і протидії корупції.</p> <p>Суб'єктів можна умовно розділити на три групи: Відповідальні за державну антикорупційну політику Президент України, Верховна Рада України, органи прокуратури України здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції в межах повноважень, визначених Конституцією України.</p> <p>Органи державної влади здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції або беруть участь у їх здійсненні у межах повноважень, визначених законами та іншими виданими на їх основі нормативно-правовими актами.</p> <p>Кабінет Міністрів України спрямовує і координує роботу органів виконавчої влади щодо запобігання і протидії корупції відповідно до Конституції і законів України, актів Президента України.</p> <p>Координацію реалізації органами виконавчої влади визначеної Президентом України антикорупційної стратегії здійснює спеціально уповноважений орган з питань антикорупційної політики, який утворюється Президентом України і діє відповідно до вимог, встановлених законом.</p> <p>Спеціально уповноваженими суб'єктами у сфері протидії корупції є органи прокуратури, спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю Міністерства внутрішніх справ України, податкової міліції, по боротьбі з корупцією та організованою злочинністю Служби безпеки України, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, якщо інше не передбачено законом.</p> <p>Координацію діяльності правоохоронних органів з питань протидії корупції здійснюють у межах наданих повноважень, визначених законами, Генеральний прокурор України та підпорядковані йому прокурори.</p>

		<p><i>Суб'єктами, які беруть участь у запобіганні корупції</i>, виявленні, а в установлених законом випадках - у здійсненні заходів щодо припинення корупційних правопорушень є:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) уповноважені підрозділи органів державної влади; 2) місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування; 3) підприємства, установи, організації незалежно від підпорядкованості та форми власності, їх посадові та службові особи, а також громадяни, об'єднання громадян за їх згодою.
5.		Спеціальні обмеження
	<p>В раніше діючому законі обмеження були визначені статтею 5 закону, без деталізації</p>	<p>Включено розділ, де визначені заходи, спрямовані на запобігання та протидію корупції, зокрема визначені:</p> <ul style="list-style-type: none"> обмеження щодо використання службового становища; обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності; обмеження щодо одержання дарунків (пожертв); обмеження щодо роботи близьких осіб; обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування; спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування; фінансовий контроль; кодекси поведінки; урегулювання конфлікту інтересів; антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів; вимоги щодо прозорості інформації; заборона на одержання послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

		Нижче детальніше.
6.	Обмеження щодо використання службового становища	
	<p>Було встановлено, що державний службовець або інша особа, уповноважена на виконання функцій держави, не має права:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) сприяти, використовуючи своє службове становище, фізичним і юридичним особам у здійсненні ними підприємницької діяльності, а так само в отриманні субсидій, субвенцій, дотацій, кредитів чи пільг з метою незаконного одержання за це матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг; 2) сприяти, використовуючи своє службове становище, фізичним і юридичним особам - учасникам процедур закупівель у досягненні перемоги всупереч вимогам Закону України "Про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти". 3) сприяти, використовуючи своє посадове становище, фізичним та юридичним особам у здійсненні ними зовнішньоекономічної, кредитно-банківської та іншої діяльності з метою незаконного одержання за це матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг; 4) неправомірно втручатися, використовуючи своє посадове становище, у діяльність інших державних органів чи посадових осіб з метою перешкодити виконанню ними своїх повноважень; 5) надавати незаконні переваги фізичним або юридичним особам під час підготовки і прийняття нормативно-правових актів чи рішень. 	<p>Вказане обмеження залишилось, деталізовано лише, що забороняється неправомірно сприяти у вчиненні вказаних дій</p> <p>Обмеження вказані в підп.2, 3, 4 в новому законі об'єднані та встановлено, що забороняється неправомірно втручатися в діяльність органів державної влади, органів місцевого самоврядування або посадових осіб.</p> <p>Вказане обмеження розширено: заборонено неправомірно надавати перевагу фізичним або юридичним особам у зв'язку з підготовкою проектів, виданням нормативно-правових актів та прийняттям рішень, затвердженням (погодженням) висновків.</p>

	<p>Вказані обмеження було встановлено для всіх суб'єктів, передбачених раніше діючим законом</p>	<p>Доповнено обмеженням щодо неправомірного сприяння призначенню на посаду особи.</p> <p>Вказані обмеження стосуються всіх суб'єктів, визначених ч.1 ст.4, крім посадових осіб юридичних осіб, фізичних осіб – у разі одержання від них особами, зазначеними у пунктах 1, 2 частини першої статті 4 Закону, або за участю цих осіб іншими особами неправомірної вигоди</p>
7.	<p>Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності</p>	
	<p>Раніше діючим законом було встановлено, що державні службовці або інші особи, уповноважені на виконання функцій держави, не мають права: займатися підприємницькою діяльністю безпосередньо чи через посередників або підставних осіб, бути повіреним третіх осіб у справах державного органу, в якому вона працює, а також виконувати роботу на умовах сумісництва (крім наукової, викладацької, творчої діяльності, а також медичної практики);</p> <p>входити самостійно (крім випадків, коли державний службовець здійснює функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі, та представляє інтереси держави в раді товариства (спостережній раді) або ревізійній комісії господарського товариства), через представника або підставних осіб до складу правління чи інших виконавчих органів підприємств, кредитно-</p>	<p>Новим законом дещо змінені обмеження та встановлено, що особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 4 Закону забороняється:</p> <p>займатися іншою оплачуваною або підприємницькою діяльністю (крім викладацької, наукової і творчої діяльності, медичної практики, <i>інструкторської та суддівської практики із спорту</i>), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України;</p> <p>входити до складу органу управління чи наглядової ради підприємства або організації, що має на меті одержання прибутку (крім випадків, коли особи здійснюють функції з управління акціями (частками, паями), що належать державі чи територіальній громаді, та представляють інтереси держави чи територіальної громади в раді товариства (спостережній раді), ревізійній комісії господарського товариства), якщо інше не передбачено Конституцією або законами України.</p>

	<p>фінансових установ, господарських товариств тощо, організацій, спілок, об'єднань, кооперативів, що здійснюють підприємницьку діяльність; <i>Вказані обмеження не поширюються на депутатів сільських, селищних, міських, районних у містах, районних, обласних рад, які здійснюють депутатські повноваження, не пориваючи з виробничою чи службовою діяльністю.</i></p> <p>бути повіреним третіх осіб у справах державного органу, діяльність якого він контролює;</p>	<p><i>Встановлено, що вказані обмеження не поширюються на депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад (крім тих, які здійснюють свої повноваження у відповідній раді на постійній основі), членів Вищої ради юстиції (крім тих, які працюють у Вищій раді юстиції на постійній основі), народних засідателів і присяжних.</i></p> <p>Встановлено також, що у разі якщо Конституцією і законами України для окремих посад встановлено спеціальні обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності, то їх додержання забезпечується за спеціальними процедурами.</p>
8.	<i>Обмеження щодо одержання подарунків</i>	
	<p>Раніше діючим законом було встановлено, що <i>подарунок</i> (винагорода), отриманий особами, уповноваженими на виконання функцій держави, за обставин, передбачених пунктом "а" частини другої статті 1 закону (незаконне одержання особою, уповноваженою на виконання функцій держави, у зв'язку з виконанням таких функцій матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг, у тому числі прийняття чи одержання предметів (послуг) шляхом їх придбання за ціною (тарифом), яка є істотно нижчою від їх фактичної (дійсної) вартості), у тому числі такий, що надійшов без їх відома, а також вартість незаконно одержаних послуг <i>підлягають стягненню (відшкодуванню) в доход держави.</i></p>	<p>В новому законі питання одержання подарунків врегульовано детальніше.</p> <p>Так, особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 4 Закону; посадовим особам юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету та особам які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи в установлених законом випадках) забороняється безпосередньо або через інших осіб одержувати дарунки (пожертви) від юридичних</p>

		<p>або фізичних осіб:</p> <p>1) за рішення, дії чи бездіяльність в інтересах дарувальника, що приймаються, вчиняються як безпосередньо такою особою, так і за її сприяння іншими посадовими особами та органами;</p> <p>2) якщо особа, яка дарує (здійснює) дарунок (пожертву), перебуває в підпорядкуванні такої особи.</p> <p>Встановлено, що вказані вище особи можуть приймати дарунки, які відповідають загальновизнаним уявленням про гостинність, та пожертви, крім вказаних випадків, якщо вартість таких дарунків (пожертв) не перевищує 50 відсотків мінімальної заробітної плати, встановленої на день прийняття дарунка (пожертви), одноразово, а сукупна вартість таких дарунків (пожертв), отриманих з одного джерела протягом року, - однієї мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня поточного року.</p> <p>Встановлене обмеження щодо вартості дарунків (пожертв) не поширюється на дарунки (пожертви), які:</p> <p>1) даруються (здійснюються) близькими особами;</p> <p>2) одержуються як загальнодоступні знижки на товари, послуги, загальнодоступні виграші, призи, премії, бонуси.</p> <p>Дарунки, як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям, є відповідно державною або комунальною власністю і передаються органу, установі чи організації у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.</p>
9.	Обмеження щодо роботи близьких осіб	
	<p>В раніше діючому законі такі обмеження встановлені не були.</p> <p>Обмеження встановлювались окремими</p>	<p>Встановлено, що особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначені у пункті 1 частини першої статті 4 Закону, крім народних депутатів України,</p>

	<p>нормативними актами, так в Законі України «Про державну службу» було визначено обмеження щодо безпосереднього підпорядкування близьких родичів чи свояків</p>	<p>депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, депутатів місцевих рад, та посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету; не можуть мати у безпосередньому підпорядкуванні близьких їм осіб або бути безпосередньо підпорядкованими у зв'язку з виконанням повноважень близьким їм особам. <i>(Законом визначено, що близькі особи - подружжя, діти, батьки, рідні брати і сестри, дід, баба, онуки, усиновлювачі, усиновлені, а також інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки із суб'єктом, зазначеним у частині першій статті 4 цього Закону.)</i> Вказане обмеження не поширюється на : 1) народних засідателів і присяжних; 2) близьких осіб, які безпосередньо підпорядковані один одному у зв'язку з перебуванням кожного з них на виборній посаді; 3) осіб, які працюють у сільській місцевості, гірських населених пунктах; 4) осіб, які працюють в галузі освіти, науки, культури, охорони здоров'я, фізичної культури та спорту; 5) інших осіб, визначених законом. Визначено процедуру усунення обставин, що порушують вимоги щодо обмеження роботи близьких осіб</p>
10.	<p>Обмеження щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування</p>	
	<p>Раніше діючим законодавством вказані обмеження встановлені не були.</p>	<p>Новим законом встановлено наступні обмеження. Так, особам, уповноваженим на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначеним у пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону, які звільнилися з посади або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або</p>

		<p>місцевого самоврядування, <i>протягом року з дня її припинення</i> забороняється:</p> <p>1) укладати трудові договори (контракти) або вчиняти правочини у сфері підприємницької діяльності з підприємствами, установами чи організаціями незалежно від форми власності, якщо особи, зазначені в абзаці першому цієї частини, протягом року до дня припинення виконання функцій держави або місцевого самоврядування здійснювали повноваження з контролю, нагляду або підготовки чи прийняття відповідних рішень щодо діяльності цих підприємств, установ чи організацій;</p> <p>2) розголошувати або використовувати в інший спосіб у своїх інтересах інформацію, яка стала їм відома у зв'язку з виконанням службових повноважень, крім випадків, установлених законом;</p> <p>3) представляти інтереси будь-якої особи у справах (у тому числі в тих, що розглядаються в судах), в яких іншою стороною є орган (органи), в якому (яких) вони працювали.</p>
11.	<i>Спеціальна перевірка щодо осіб, які претендують на зайняття посад</i>	
	Спеціальна перевірка законом не передбачалася.	Стосовно осіб, які претендують на зайняття посад, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону (крім кандидатів на пост Президента України, кандидатів у народні депутати України, кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та на посади сільських, селищних, міських голів), проводиться спеціальна перевірка, у тому числі щодо відомостей, поданих особисто в порядку встановленому цим законом.
12.	<i>Фінансовий контроль</i>	
	Раніше діючим Законом було встановлено, що декларування доходів осіб, уповноважених на виконання функцій держави, здійснюється в порядку і на підставах, передбачених статтею 13 Закону України "Про державну службу".	Новим законом встановлено, що особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, зазначені у пункті 1 частини першої статті 4 Закону, та посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного

<p>Так, вказаним законом було встановлено, що декларація про майновий стан і доходи (податкова декларація) державним службовцем подається щорічно органу державної податкової служби за своєю податковою адресою.</p> <p>З прийняттям нового закону, зміни до вказаної норми Закону України "Про державну службу" не вносяться.</p>	<p>чи місцевого бюджету зобов'язані щорічно до 1 квітня подавати за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою, що додається до цього Закону.</p> <p>Особи, які не мали можливості подати до 1 квітня за місцем роботи (служби) декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік через перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною, через тимчасову непрацездатність, перебування за межами України, під вартою, подають таку декларацію за звітний рік до 31 грудня. Особи, які не подали декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік із зазначених причин і звільняються з цього місця роботи, зобов'язані подати таку декларацію до розірвання трудового договору.</p> <p>Відомості, зазначені у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік Президента України, Голови Верховної Ради України, народних депутатів України, Прем'єр-міністра України, членів Кабінету Міністрів України, Голови та суддів Конституційного Суду України, Голови та суддів Верховного Суду України, голів та суддів вищих спеціалізованих судів України, Генерального прокурора України та його заступників, Голови Національного банку України, Голови Рахункової палати, Голови та членів Вищої ради юстиції, членів Центральної виборчої комісії, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Голови та членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, керівників інших органів державної влади та їх заступників, членів колегіальних органів державної влади (комісії, рад), керівників органів місцевого самоврядування та їх заступників, підлягають оприлюдненню протягом 30 днів з дня їх подання шляхом опублікування в офіційних друкованих</p>
---	--

виданнях відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування*.

У разі відкриття особою, зазначеною в пункті 1 та підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, валютного рахунка в установі банку-нерезидента вона зобов'язана в десятиденний строк письмово повідомити про це орган державної податкової служби за місцем проживання із зазначенням номера рахунка і місцезнаходження банку-нерезидента.

Порядок зберігання документів і використання відомостей, зазначених у декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, та відомостей, передбачених частиною третьою цієї статті, затверджується Кабінетом Міністрів України відповідно до вимог, встановлених законом.

Особа, яка претендує на зайняття посади, зазначеної в пункті 1 та підпункті "а" пункту 2 частини першої статті 4 цього Закону, до призначення або обрання на відповідну посаду подає в установленому законом порядку декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за формою, що додається до цього Закону.

Декларація складається з загальних відомостей, відомостей про доходи, відомостей про нерухоме майно, відомостей про транспортні засоби, відомостей про вклади в банках, цінні папери та інші активи та відомостей про фінансові зобов'язання.

Декларація заповнюється і подається вказаними особами, та особами, зазначеними в абзаці першому частини першої статті 11 Закону України "Про засади запобігання і протидії корупції" (особи, які претендують на зайняття посад, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону (крім кандидатів на пост Президента України, кандидатів у народні депутати України, кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, місцевих рад та на посади сільських, селищних, міських

		<p>голів).</p> <p>При цьому особами, зазначеними в абзаці першому частини першої статті 11 цього Закону, відомості щодо витрат (вкладів/внесків) у декларації не зазначаються.</p> <p>Прим. У декларації про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за 2011 рік відомості про витрати надаються з дня набрання чинності цим Законом (тобто з 1 липня 2011 року)</p> <p><u>Вказане унормування фактично означає необхідність подання двох декларацій: відповідно до Закону України «Про державну службу» та Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції».</u></p>
13.	<i>Урегулювання конфлікту інтересів</i>	
	<p>Раніше діючим законом таке урегулювання не передбачалося. Разом з тим наприклад Законом України «Про державну службу» було встановлено, що державний службовець повинен діяти в межах своїх повноважень. У разі одержання доручення, яке суперечить чинному законодавству, державний службовець зобов'язаний невідкладно в письмовій формі доповісти про це посадовій особі, яка дала доручення, а у разі наполягання на його виконанні - повідомити вищу за посадою особу.</p>	<p>Новим законом встановлено, що особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; зазначені в пункті 1 частини першої статті 4 Закону, посадові особи юридичних осіб публічного права, які не зазначені в пункті 1 частини першої цієї статті, але одержують заробітну плату за рахунок державного чи місцевого бюджету та особи, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги (аудитори, нотаріуси, оцінювачі, а також експерти, арбітражні керуючі, незалежні посередники, члени трудового арбітражу, третейські судді під час виконання ними цих функцій, інші особи в установлених законом випадках) зобов'язані:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) уживати заходів щодо недопущення будь-якої можливості виникнення конфлікту інтересів; 2) повідомляти невідкладно безпосереднього керівника про наявність конфлікту інтересів.
14.	<i>Антикорупційна експертиза проектів нормативно-правових актів</i>	
	Старим законом не визначалася	Встановлено, що обов'язковій антикорупційній експертизі

		підлягають проекти законів України, актів Президента України, інших нормативно-правових актів, що розробляються Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади, яка здійснюється Міністерством юстиції України. Відповідно до норм закону можливе проведення громадської антикорупційної експертизи проектів нормативно-правових актів
15.	Вимоги щодо прозорості інформації	
	Раніше діючим законом було заборонено державним службовцям або іншим особам, уповноваженим на виконання функцій держави, відмовляти фізичним та юридичним особам в інформації, надання якої передбачено правовими актами, умисно затримувати її, надавати недостовірну чи неповну інформацію;	Новим законом заборонено: 1) відмовляти фізичним або юридичним особам в інформації, надання якої цим фізичним або юридичним особам передбачено законом; 2) надавати несвоєчасно, недостовірну чи не в повному обсязі інформацію, яка підлягає наданню відповідно до закону. Не може бути віднесена до інформації з обмеженим доступом інформація про: 1) розміри, види благодійної та іншої допомоги, що надається фізичним та юридичним особам чи одержується від них особами, зазначеними в пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону; 2) розміри, види оплати праці осіб, зазначених у пункті 1 частини першої статті 4 цього Закону, а також одержані цими особами за правочинами, які підлягають обов'язковій державній реєстрації, дарунки (пожертви).
16.		Стаття 17. вказує на заборону на одержання послуг і майна органами державної влади та органами місцевого самоврядування <i>За нормами вказаної статті ОРГАНАМ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ, органам місцевого самоврядування ЗАБОРОНЯЄТЬСЯ ОДЕРЖУВАТИ від фізичних, юридичних осіб БЕЗОПЛАТНО ПОСЛУГИ ТА МАЙНО, крім випадків, передбачених законами або чинними міжнародними договорами України.</i>
17.	Участь громадськості в заходах щодо запобігання і протидії корупції	

	Законом не передбачалася	<p>Передбачено участь громадськості в заходах щодо запобігання і протидії корупції (ст. 18);</p> <p>Обов'язок щодо інформування громадськості про заходи щодо запобігання і протидії корупції (ст. 19);</p> <p>Державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції.</p>
18.	Відповідальність за корупцію	
	<p>Закон передбачав відповідальність за КОРУПЦІЙНІ ДІЯННЯ ТА ІНШІ ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПОВ'ЯЗАНІ З КОРУПЦІЄЮ (Розділ III)</p> <p><i>Закон передбачав наступні види відповідальності:</i></p> <p><i>Відповідальність за вчинення корупційних діянь (стаття 7).</i></p> <p><i>Відповідальність за порушення спеціальних обмежень, встановлених для осіб, уповноважених на виконання функцій держави (стаття 8);</i></p> <p><i>Відповідальність за порушення вимог фінансового контролю (стаття 9);</i></p> <p><i>Відповідальність керівників за невжиття заходів щодо боротьби з корупцією (стаття 10)</i></p> <p><i>Відповідальність за умисне невиконання своїх обов'язків по боротьбі з корупцією (стаття 11).</i></p>	<p><i>Закон передбачає відповідальність ЗА КОРУПЦІЙНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ (Розділ IV)</i></p> <p>Так, відповідно до ст. 21 Закону особи, на яких поширюється Закон, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності в установленому законом порядку.</p> <p><i>2. Відомості про осіб, яких притягнуто до відповідальності за вчинення корупційних правопорушень, у триденний строк з дня набрання відповідним рішенням суду законної сили, притягнення до цивільно-правової відповідальності, накладення дисциплінарного стягнення заносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення, що формується та ведеться Міністерством юстиції України.</i></p> <p>Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні правопорушення, порядок формування та ведення цього реєстру затверджується Міністерством юстиції України.</p>
19.		<p><i>Звільнення з роботи осіб, які вчинили корупційні правопорушення, має свої особливості.</i></p> <p>Так, згідно з ст. 21 Закону особа, щодо якої винесено постанову про притягнення як обвинуваченої у вчиненні злочину у сфері службової діяльності, підлягає <u>відстороненню</u> від виконання повноважень на посаді в порядку, визначеному законом, до розгляду справи судом, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України.</p>

Особа, *щодо якої складено протокол* про адміністративне корупційне правопорушення, якщо інше не передбачено Конституцією і законами України, *може бути відсторонена* від виконання службових повноважень за рішенням керівника органу (установи, підприємства, організації), в якому вона працює, до закінчення розгляду справи судом.

У разі закриття провадження у справі про адміністративне корупційне правопорушення у зв'язку з відсутністю події або складу адміністративного правопорушення відстороненій від виконання службових повноважень особі відшкодовується середній заробіток за час вимушеного прогулу, пов'язаного з таким відстороненням.

2. Дostroкове припинення повноважень особи на виборній посаді, припинення повноважень посадової особи на посаді, звільнення, що здійснюється за рішенням Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, звільнення військової посадової особи з військової служби у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення, а також відсторонення такої особи від виконання службових повноважень у випадках, передбачених частиною першою цієї статті, здійснюється з урахуванням особливостей, визначених Конституцією і законами України.

Інші особи, яких притягнуто до кримінальної або адміністративної відповідальності за корупційні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень, передбачених цим Законом, підлягають звільненню з відповідних посад у триденний строк з дня отримання органом державної влади, органом місцевого самоврядування, підприємством, установою, організацією копії відповідного судового рішення, яке набрало законної сили, якщо інше не передбачено законом.

3. Про звільнення особи з посади у зв'язку з притягненням до

відповідальності за корупційне правопорушення, пов'язане з порушенням обмежень, передбачених цим Законом, керівник органу державної влади, органу місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації у триденний строк письмово повідомляє суд, який постановив обвинувальний вирок або прийняв постанову про накладення адміністративного стягнення за корупційне правопорушення, та спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань державної служби. Порядок інформування спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань державної служби про осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнені у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

4. З метою виявлення причин та умов, що сприяли вчиненню корупційного правопорушення або невиконанню вимог цього Закону, за поданням спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції за рішенням керівника органу, в якому працює особа, яка вчинила таке правопорушення, проводиться службове розслідування в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

5. Обмеження щодо заборони особі, звільненій з посади у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення, займатися діяльністю, пов'язаною з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, або такою, що прирівнюється до цієї діяльності, встановлюється виключно за вмотивованим рішенням суду, якщо інше не передбачено законом.

Основні моменти нового антикорупційного законодавства, на які доцільно звернути увагу державних службовців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування

1. З 1 липня 2011 р. набирає чинності Закон України "Про засади запобігання і протидії корупції" (далі – Закон про корупцію) та Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» (далі – Закон про відповідальність за корупцію) (опубліковані в: *Голосі України*, від 06, 15.06.2011 N 107, Урядовому кур'єрі, від , 06, 17.06.2011 N 109, Офіційному віснику України від 20.06.2011 N 44.

2. **Законом про корупцію** передбачено ряд суттєвих новел, зокрема:

2.1. стосовно осіб, що претендує на заняття відповідної посади (дуже широкий перелік, практично – переважна більшість державних службовців) проводиться **спеціальна перевірка** (ст. 11).

2.2. для осіб, що виконують функції держави або місцевого самоврядування, **встановлено ряд обмежень**, зокрема щодо використання службового становища з метою отримання вигоди (ст. 6); сумісництва та суміщення (ст. 7); одержання дарунків (ст. 8), роботи близьких осіб (ст. 9); щодо осіб, які звільнилися з посад або припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування (ст. 10).

2.3. запроваджено **фінансовий контроль**, що зокрема, полягає в необхідності подавати за місце роботи декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру за минулий рік за встановленою цим Законом формою. При цьому поле "сума витрат (грн) на придбання у власність/оренду чи на інше право користування" і поле "усього" у визначених позиціях заповнюється, якщо разова витрата (вклад/внесок) по кожній із зазначених позицій у звітному році дорівнює або перевищує 150 тис. гривень.

2.4. передбачено необхідність **проведення антикорупційної експертизи** проектів нормативно-правових актів (обов'язкова для проектів законів України, актів Президента України, інших нормативно-правових актів, що розробляються Кабінетом Міністрів України, міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади). Для адміністрацій як обов'язкова не визначена, але проекти їх актів можуть бути піддані громадській антикорупційній експертизі.

3. Закон про відповідальність за корупцію визначає порядок, умови та види відповідальності за корупційні діяння.

Вказані питання регламентуються в кримінально-процесуальному, кримінальному, адміністративному законодавстві, до якого внесено зміни.

Наприклад, за **одержання хабара** ( ) в Кримінальному кодексі України карається штрафом:

за хабар від «0» до 85 грн - від п'ятисот (8 500 грн) до семисот п'ятдесяти (12 750 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до одного року, або арештом на строк до шести місяців, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років;

за хабар від 85 грн. (у п'ять і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) до 3 400 грн. (у двісті і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян) - карається штрафом від семисот п'ятдесяти (12 750 грн.) до однієї тисячі п'ятисот (25 500 грн.) неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

Відповідальність за хабар у великому і особливо великому розмірі визначена окремо. Відповідальність також залежить і від статусу особи, яка його отримала.